Divadlo
Polárka

Divadlo pro děti a mládež
Tučkova 34, Brno

Berta mezi řádky

metodický list k inscenaci

Vážení pedagogové, vážené pedagožky,

metodické listy k inscenacím, které pro vás připravily lektorky Divadla Polárka, by Vám měly sloužit jako inspirace pro přípravu žáků*yň či studentů*ek na zhlédnutí a následnou reflexi divadelního představení. Cílem těchto materiálů je budovat a prohlubovat u našich mladých diváků a divaček vztah k divadlu a umění vůbec, podpořit jejich kreativitu, schopnost analyzovat použité prostředky a pomoci jim vytvářet si svébytný názor na divadlo.
Věříme, že investovaný čas do kvalitní přípravy na návštěvu divadla a následná reflexe zážitku vytvoří dětem/dospívajícím intenzivnější a hlubší zážitek z představení a může zajímavě obohatit nejen jedince, ale i celý třídní kolektiv.

O inscenaci

Inscenace *Berta mezi řádky* vychází z celoživotní lásky ke knihám jedné vášnivé čtenářky, která se pročítá životem. Její představivost propojuje všechny příběhy, které ji od dětství do stáří formovaly, ať už se jimi pročítala sama, nebo jí je předčítal někdo jiný – příběhy před divačkami a diváky ožívají prostřednictvím vyprávění, autorských básniček i písniček. Výsledným tvarem je písmenkový kabaret, v němž se prolínají nejen různá období Bertina života, ale také různé literární a divadelní žánry od grotesky po práci s knihami jako loutkami a objekty. Knihy tak v inscenaci sehrávají hlavní roli. Stejně jako v Bertině životě, který dělají dobrodružnější, romantičtější, napínavější a plnější.

Tento metodický materiál můžete využít jako pedagog*žka i rodič, před i po představení jako návrh možností, jak s tématem inscenace *Berta mezi řádky* dále pracovat.

Klíčová slova a motivy: čtenářství; láska ke knihám; hra se slovy; vyprávění příběhů

1

Písmenkový kompot

Jedná se o variantu hry jinak známé pod názvem „Kompot“ nebo „Ovocný koš“. Provedeme rozpočítání účastníků*ic hry, kteří*ré sedí na židlích v kruhu, různými písmeny z abecedy, a to střídavě. Jeden*na hráč*ka se postaví doprostřed kruhu a vyvolá některé z písmen, vyvolaní*é si navzájem vymění místo. Hráč*ka uprostřed se snaží zaujmout volnou židli. Komu se nepodaří najít židli, vyvolává jako další. Ve chvíli, kdy se zvolá „abeceda“, vyměňuje se celá skupina.

2

Živé pexeso

Vybereme dvě děti, které budou hrát pexeso, ty odejdou za dveře, nebo stranou. Ostatní budou představovat kartičky pexesa. Písmena dvojicím rozdá pedagog*žka. Dvojice si vymyslí krátký pohyb či sochu/pozici, kterými ztvární některé z písmen abecedy – a které zvládnou předvést oba zcela totožně. Potom skupinu promícháme a rozestavíme do prostoru. V tu chvíli se vrací hráči*ky zpoza dveří a hra pokračuje podle pravidel klasického pexesa, jenom v prostoru a akci. Pexeso může mít i náročnější varianty, kdy dvojice předvedou za sebou několik písmen znázorňujících slovo, nebo pantomimicky ukážou samotný význam slova. V takovém případě lze všem předem určit například stejné počáteční písmeno, k němuž pak dvojice vymyslí vlastní podstatné jméno. To se poté bude předvádět.

3

Mluvící kniha

Najdeme si libovolnou knihu s neutrální obálkou nebo sundáme její přebal tak, aby nám zůstal co nejvíce neutrální vnitřek bez jasného názvu, ilustrací apod. Nebo naopak cíleně vybereme knihu, jež nás stylově nasměruje podle potřeby. Cílem žáků*yň bude domyslet si životní příběh zvolené knihy právě do okamžiku, než se dostala k nám na stůl. Krátké návrhy příběhů si společně vyslechneme. Lze použít pomocné otázky typu: Jak stará knížka je, kolik si toho prožila? Kolika lidem prošla rukama? Kam všude se podívala? Na jakém místě jí bylo nejlépe? Co a jak vypráví? Komu je určena? Je napínavá?

A. Se staršími dětmi můžeme příběh i sepsat nebo místo klasicky prozaického příběhu zvolit psaní monologu vybrané knihy (tzn. promluvy knihy v ich formě).

B. Monolog knihy je možný zpracovat nejen psanou formou, ale i dramatickou, přičemž můžeme zvolit několik různých knih a nechat děti s knihami a jejich promluvami experimentovat animačně (tedy mohou hledat způsoby, jak knihu rozpohybovat a rozmluvit, dabovat) podle toho, jak vypadají. Není nutné, aby to byly monology, ale třeba jen krátké promluvy nebo citoslovce. Pro snazší představu lze do knih vložit stuhy jako jazyky (použito v inscenaci *Berta mezi řádky*). Můžeme záměrně využít i práci se žánry (co a jak vypráví pohádková kniha, horor, detektivka, leporelo, encyklopedie, historický román, cestopis komiks, knížka poezie, kuchařka, slovník, učebnice), kdy si jednotlivé druhy rozdělí skupiny a připraví si ukázku pro ostatní.

4

Přesmyčky

Rozdáme třídě **pracovní list** a zadáme první cvičení: „Na papíře se nám pomotala písmena i obrázky! Nejdříve přeházejte písmena tak, aby vzniklo existující slovo. Až potom spojte slovo s obrázkem.“

5

Všichni čtou

Pokračujeme motivací k druhému úkolu **pracovního listu**: „Bertolína i Bertička, zkrátka Berta mezi řádky z představení, čtení milovala v každém období svého života. Čte se v každém věku a každého taky baví číst něco jiného. Prohlédněte si jednotlivé obrázky osob a zamyslete se, jakou knížku byste jim doporučili k přečtení. Zkuste odhadovat třeba i podle věcí, které mají rády, nebo čemu se věnují."

Nejprve necháme žáky*ně pobavit se mezi sebou v lavici, poté se každý*á pokusí připsat nápad k jednotlivým osobám. Můžeme také třídu rozdělit podle osob z pracovního listu do skupin, aby došly společně k více variantám. Nakonec si celou aktivitu ještě společně zreflektujeme. Lze navazovat diskuzí o stereotypech (např. starší člověk nemusí nutně luštit křížovky a číst noviny, stejně jako mladší dívky nemusí rády číst o princeznách), ale i využít aktivitu jako motivační výkop k učivu s tématem literárních žánrů.

6

Skrývačka

Třetí úkol **pracovního listu** uvedeme jednoduše: „Najděte mezi řádky textu skryté obrázky a označte je kroužkem, nebo je můžete vybarvit."

V momentě, kdy žáci*kyně mají odhalené všechny atributy (obrázky), navazujeme dále zadáním: „K jaké postavě by daná věc, doplněk nebo část těla mohla patřit? Může být úplně vymyšlená, ale možná vám to rovnou připomene postavu z konkrétního příběhu. Dotvořte si takovou postavu ve své fantazii. Nakreslete ji a vymyslete jí krátký příběh, nebo ji usaďte do už existujícího příběhu." Na závěr si ze zvěčněných postav můžeme udělat výstavku nebo nechat děti své nápady odprezentovat.

7

Založ se

Nakonec si společně vyrobíme záložku s polárkovským motivem. Šablonu z **pracovního listu** vytiskni na tvrdší papír, vybarvi a vystřihni. Pak stačí už jen založit do oblíbené knížky!

Chcete číst?

Tady jsou tipy na knihy inspirované čtením, knihami a vyprávěním příběhů:

Pavel Čech: Velká knižní záhada
Roald Dahl: Matilda
René Nekuda: Příběhostroj
Petra Braunová: Kuba nechce číst
Jennifer Berne: Kamil neumí lítat
Šinsuke Jošitake: Knihkupectví U Náhody
Stéphanie Vernetová: Velké knižní dobrodružství aneb Jak se dělá knížka